

Performativní? Kreativní? Interdisciplinární!

Lukáš Kubina

Performativity and Creativity in Modern Cultures: An Interdisciplinary Conference. Filozofická fakulta, Karlova univerzita, Praha. 22.–24. listopadu 2019.

[events]

Koncem listopadu 2019 se v budově Filozofické fakulty Univerzity Karlovy na náměstí Jana Palacha uskutečnila mezinárodní interdisciplinární konference nazvaná *Performativity and Creativity in Modern Cultures*, která byla organizována coby součást projektu KREAS – Kreativita a adaptabilita jako předpoklad úspěchu Evropy v propojeném světě.¹ Náplní tohoto dlouhodobého projektu je zkoumat potenciál evropské společnosti, hledat adekvátní reakce na aktuální problémy a nalézat kreativní řešení. S uvedeným souviselo i zaměření konference, která si kladla za cíl prozkoumat „sílu“ konceptů performativity a kreativity v pragmatických přístupech ke kultuře a s nimi souvisejících „kreativních průmyslů“, tedy mj. se zaměřením k technologickému vývoji spojenému s uměním, kulturní komunikací, komerční zábavou apod.

Diskusní pole, ve kterém mělo k tomuto „prozkoumávání“ docházet, přitom organizátoři stanovili značně široce. Spolupřadaatelé akce Martin Procházka (Ústav anglofonních literatur a kultur, FF UK) a Pavel Drábek (Drama and Theatre Practice at the University of Hull) v anotaci vyzývají k co nejširšímu pojetí konceptu performativity, jehož původ vidí v lingvistice. Důraz kladou na kontext studia pojmů jako „fik-

ce“, „hra“, „gender“, „technologie“ nebo „sociální role“. Podobně pojem kreativita organizátoři nechápou pouze coby spojený s vývojem uzavřených autopoietických systémů (Niklas Luhmann), ale naopak jej rozšiřují ve smyslu přehodnocení stávajících pojmů autopoiesis s ohledem na koncepty virtuální/skutečné, mediální technologie a mediace (včetně řešení konfliktů) a další. Vítány proto byly interdisciplinární přístupy inspirované psychologii tvořivosti, filozofií, historií, psychologickými a antropologickými aspekty hry atd.

Výsledkem výzvy se stala směsice více než čtyřiceti příspěvků přednesených ve třech dnech a ve třech paralelně probíhajících panelech, ve kterých byly koncepty performativity a kreativity pojednávány společně jako dva vzájemně se ovlivňující fenomény. Tematické sekce kombinovaly různé historické a teoretické kontexty: v jednom diskusním panelu se tak vedle sebe mohly objevit příspěvky tematizující předmět studia z raného novověku, středověku i romantismu, stejně jako z období avantgardních hnutí či současnosti, prozkoumávané například metodologií věd historických nebo prostřednictvím lingvistiky, filozofie, filmových studií, teatrologie, antropologie atp. Příkladem může být panel nazvaný „Formation of the Self and the Public Sphere“, ve kterém Eliška Poláčková (Katedra divadelních studií, FF MUNI) na příkladu bohemikálních mariánských planktů ze 14. století představila

¹ Jedná se o projekt Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, výzvy *Excelentní výzkum*, jehož nositelem je Filozofická fakulta Univerzity Karlovy a probíhá mezi lety 2018 až 2022. Více k projektu viz webové stránky: <https://kreas.ff.cuni.cz/>.

způsoby sociální elevace jejich recipientek prostřednictvím performovaného soucitu s trpícím Kristem, následně vystoupil Tomáš Kačer (Katedra anglistiky a amerikanistiky, FF MUNI) s příspěvkem o raných performancích amerického národa a závěrem představil Barry Stephenson (Memorial University of Newfoundland and Labrador, St. John's, Canada) svůj výzkum konceptu liminality Victora Turnera.

Vyvrcholení konference představovaly přednášky třech hlavních řečníků, významných představitelů svých vědních disciplín. První den vystoupil lingvista Andreas Mahler, profesor působící na Freie Universität v Berlíně, a to s příspěvkem nazvaným „Performing Objects. On the Verbal Making of Things“. Následující den americká teatroložka Tracy C. Davis (Northwestern University, USA), spolutorka vlivné knihy *Theatricality* (2003), představila svůj koncept *setasidedness*, který nabízí nový a inspirativní přístup k divadelní historiografii.² Poslední den přednesl významný izraelský divadelní historik a teoretik Freddie Rokem (University of Tel Aviv, Israel) přednášku o „přerušení“ – jisté subversivní performativitě – v díle nejen Franze Kafky, ale také Bertolda Brechta či Waltera Benjamina („The Subversive Performativity of Interruptions. Staging Kafka's Hebrew Notebooks“).³

Struktura konference měla vést k rozvíjení a vzájemnému propojování teorií fikce, hry, médií, politických a estetických ideologií či pojetí avantgardy a postmoderny, a zároveň přispět k prozkoumání současných sociálně-ekonomických jevů. Jak to tak u podobných akcí bývá, není z pohledu jednoho účastníka možné zhodnotit konferenci v její celistvosti, neboť probíhala v několika sekcích zároveň. Eklektické pojetí konference nemohlo vnést do poněkud zprofanovaných a často vágně užívaných pojmů „performance“ a „kreativita“ jednotící smysl. Celá akce nicméně potvrdila životnost a sílu obou konceptů při jejich aplikování na konkrétní materiál.

Bibliografie

- DAVIS, Tracy C. a Peter W. MARX (edd.). 2020. *The Routledge Companion to Theatre and Performance Historiography*. Abingdon/Oxon/New York: Routledge, 2020.
- DAVIS, Tracy C. a Thomas POSTLEWAIT. 2003. *Theatricality*. New York: Cambridge University Press, 2003.
- ROKEM, Freddie. 2016. 'Suddenly a stranger comes into the room': Interruptions in Brecht, Benjamin and Kafka. *Studies in Theatre and Performance* [online] 36 (2016): 1: 21–26 [cit. 10. 8. 2020]. Dostupné online na <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14682761.2015.1114334?scroll=top&needAccess=true>.

² Koncept *setasidedness* popsala T. C. Davis v kapitole čerstvě vydané knihy *The Routledge Companion to Theatre and Performance Historiography* (DAVIS a MARX 2020).

³ Autor se tématu věnoval také ve studii nazvané „Suddenly a stranger comes into the room': Interruptions in Brecht, Benjamin and Kafka“ (ROKEM 2016).

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.